

ЖЕНСКИ СВЕТ

ЛИСТ ДОБРОТВОРНИХ ЗАДРУГА СРПКИЊА.

В Л А С Н И К:
ДОБРОТВОРНА ЗАДРУГА СРПКИЊА НОВОСАТКИЊА.

ИЗДАЈЕ И УРЕЂУЈЕ:
АРКАДИЈЕ ВАРАЂАНИН.

Излази: Сваког 1. дана у месецу по ст. кал.
Претплата, рукописи и све што се тиче листа, шаље се на уредни-
штво Нови Сад (Ujvidék).

Цена: на годину 3 круне; за Србију 3¹/₂ динара.
За све остале земље 3¹/₂ франка у злату.
Поједини бројеви 30 потура.

Новом Александру Великому

Кад Александар Велики од Македоније наше
У Азију оде, а њему даше
Да разреши Гордијев чвор.
Он виде одма да би посао шилом
Ил голом руком био ташт и спор,
Па зато прѣскочи оруђу јачем:
Прѣсече га мачем.

Тако се дрешило *силом*
Са старим даром
У *свету старом*.

Кад силнији господар *Новога Света*
Опет у Азију пѣшета
И преда њ ставише *азијски чвор*,
Ни он не би спор:
»Што се у једном правцу свеже,
Тераш ли даље, све се више стеже,
А у противном се дреши...«
И он се реши —
»Земља је клупче« — стари није знао,
И зато је само *на силу* спао;
Ал у Новом Свету славног Едисона,
Где у вис леће *сила мисаона*,
Где и наш српски велики син Тесла
За нов брод света нова спрема весла —
Тамо је глава то данас знала:
И овако је дрешити стала:
»Што се с обе стране света више гура
Под страшне зидине палог Портартура,
Све се више клупче овог света сплеће —
Ко хоће да дреши, туда нема среће.
Него мали синци великог Јапана,

У Н. Саду 8./IX. 1905.

Другим правцем хај'те преко Океана;
А ти силни Русе, кад ти *сунце* зађе,
Не иди на Исток, тамо га не нађе —
Већ *за њиме* пођи, овде *нов дан* свиће,
Тај и тебе пала из невоље ди'ће!
Тако кличе глава Новог — Старом Свету
На домаку чвора у страшном сплету.
И пођоше конци на противну страну
Из поноћи рата к мира белом дану —
Направи се силан око света пут,
На њему се охлади, ко још беше љут,
Попуцаше окупи са срдаца крути —
Рукова се *бели Рус* и Јапанац *жути*.
Портартур — Портсмаут
Прави *аншиподи*:
Пѣтр се све овде,
Што се тамо згоди —
Онај да проклињу, овај да се слави,
Тако Портсмаут Портартур под стопале стави.

И док моја овде одјекује лира,
Проговара силна од Русије глава:
»Народе, *ево права*,
А *теби свете мѣра!*«
Тако се дреши *милом*
У *свету новом*
Са *новом силом*.
Поклонимо се *Александру овом*:
Русе, челик си —
Рус-вел-е велик си,
Јер си *пола Рус*, а *пола цео свет* —
Теби овај сплет!

Ј. Ж.

Наши заводи за више женско образовање.

Последњих четрдесет година знатно се отишло напред на пољу вишег женског образовања у нас Срба с једне и друге стране Саве и Дунава.

До пре четрдесет година није било у нас ни по варошима засебних основних женских школа а камо ли виших женских завода; а од 1864. године амо, од како је законом од 17. јула 1864. подигнута у Београду Виша Женска Школа и с њоме скопчана учитељска школа и од како је 1870. г. овамо на нашем народном црквеном сабору у Срем. Карловцима покренуто питање о вишим девојачким школама, и од како су ове 1874. г. пошкле, пошло је на боље не само на овој страни, него по свима крајевима, где наш народ живи. Набрзо за овим заводима пониче у Црној Гори на Цетињу Институт Царице Марије, који спрема женску децу и за учитељски позив. У Старој Србији и Македонији поникосе гимназије или више женске школе у Скопљу и Солуну. Пре неколико година одвојисе се засебно у Гор. Карловцу и Сомбору женске учитељске школе; а од четир године амо наставила се на београдској Вишој Женској Школи засебна Женска Учитељска Школа; поред тих завода поникосе у Шапцу и Крагујевцу још две Више Женске Школе, а од лане су засновале и Ниш-лије своју женску приватну гимназију, а Београд доби своју државну вишу женску гимназију. Уз ове државне и автономне заводе надовезаше се и приватни заводи за више женско образовање. Тако видимо да лепо напредује приватан завод, г-ђице Љубице Сладојевићеве у Београду, која је у последње две године подигла филијалу свога завода у Апатји (Абаџији) близу Реке (Фијуме) за слабуњаву децу и проширила га и на практичан домазлук, где се уче девојчице и кућевном практичном послу.

На овој страни поникосе такође два нова виша просветна завода за нашу женску децу. У Будимпешти отворило је прошле школске године просветно женско друштво Српкиња св. Мајке Анђе-

лије свој виши завод, засад још интернат скопчан са изучавањем страних језика, вештина, српске литературе и науке хришћанске, а од ове године отвара у Бечу г-ђица Кристина Јовановићева из Вршца, испитана учитељица за више науке и сестра нашег сликарског велпкана Паје Јовановића, свој виши завод за Српкиње, чији програм доносимо уз овај број као прилог.

Све то показује, да је интересовање за више женско образовање и у нас Срба порасло и да се и у нас више пажње и више мара поклања женској страни не само у меродавним круговима државних и автономно-просветних чинилаца, него и у кругу народне масе, која већ из сопствених побуда тражи више знања и темељнија морала за свој женски подмладак. Из годишњих извештаја, које са тих завода добијамо крајем сваке године, види се, да су по тим школама заступљени сви народни слојеви, а да је свуда најпретежнији средњи народни staleж. Из тог следи, да је и наш народ осетио свуда и свагде, да му је културни напредак потребан и за женску страну, јер је видео, да култура нагло корача и да сваког оног, ко с њоме не иде у корак, газн и тлачи.

У целој тој спреми за више женско образовање у нас Срба, појављује се свуда једна тежља, а та је, да им се женска деца васпитају и на том вишем ступњу у духу своје вере и своје народности; то је значајна и утешна појава за нас, јер како Ранке вели: „Ни један народ не може се ни замислити као велики и достојан имена свога, ако његов политички и друштвени живот не покрећу и не подижу религиозне идеје и ако се тај народ не труди, да те верске идеје усаврши тако, да добију израза општег уважења.“

Ову нам појаву потврђују и сви поменути приватни заводи у Београду, Бечу и Будимпешти, јер и они истичу у својим програмима религиозну и националну сврху као полазну основу свога рада, а то је за женски подмладак и

пајважнија страна, јер женске стварају домове (породице), а једним домом почиње се утврђивати држава; поред тога, жене су најбоља, најсилнија, најјевтинија, најстарија и најмилија пропаганда народности, то је свуда призната ствар и за то се у данашње доба и заузимају народи и државе за више женско образовање, које пада баш у оно доба, од 10—15 године, кад утисци спољњег света најјаче утпчу на душу и срце детиње.

Многи наши родитељи, особито они из интелегентнијег и имућнијег круга, слали су до скоро, а многи и данас још шаљу своју женску децу, баш из тога доба, на више образовање у стране и туђе заводе, па и не мисле, колико штете и колико зла чине тиме своме народу, својој цркви, а често и срећи и будућности своје деце. Изговарају се, да чине то за то, што су ради, да им деца науче који стран језик, а наши им заводи, веле, не пружају то. Са овим приватним заводима пада и тај изговор и сад би била и срамота и грехота, кад би и даље наши родитељи тражили стране и туђе заводе и у њима навластито одрођивали ову децу, будуће наше матере — од својих светиња. Оно, што су тражили такви родитељи по Вршцу, Белој Цркви, Оршави, Перјамошу, Темешвару, Вел. Бечкереку, неки чак у Бечу, Гмундену и Швајцарској, добили су у овим приватним нашим заводима. Истина, ови су заводи скупљи од наших јавних установа, али нису ни они страни заводи ни мало јевтинији и много су скупљи још, кад нам одрођују и морално наказе децу нашу.

Наша хумана и просветна удружења постарала су се, да олакшају васпитање и више образовање наше женске деце и оним родитељима, који не могу или неће много да жртвују за ту цел. Тако су београдске госпође склопиле удружење и подигле ове године Дом за ученице средњих и стручних школа. Ове су године расписале стечај за 50 таквих ученица, поставиле стручну управитељицу и тако ће тај дом да замене дом родитељски, који ће примати и бодро пазити на физичко

и морално развијће те женске омладине, а по врло скромну награду.

У Загребу постоји од три године овамо Девојачки Интернат, кога је основала тамошња Добротворна Задруга Српкиња и који је лане примио око 30 ученица, што полазе тамошње средње, стручне и више школе. И у том заводу влада најбољи ред и даје прилике нашој женској омладини са виших завода, да се упути и у практичном домазлуку, које ће им, као будућим домаћницама бити од велике користи.

Тој истој цели служи за сад и завод св. Мајке Анђелије у Будимпешти, о ком смо напред говорили.

У Новом Саду постоји од десет година сличан завод српских народних учитеља под именом: Српски Учитељски Конвикт, који има мушко и женско одељење и који такође, по врло умереној цени даје женској деци целог народа, ма из ког краја био, који полазе те више и стручне школе, добар и строг надзор, удобан стан и здраву храну. У заводу се практично уче два страна језика: мађарски и немачки.

Сви ови заводи имају своје програме и домаће прописе, који се на захтевање родитеља бесплатно дају и шаљу. За Загреб, Нови Сад и Београд ваља се обратити самим заводима за то, за Будимпешту ваља се обратити на секретара друштвеног г. Стевана В. Поповића, управитеља Текелијанума, за Беч (Wien) на управитељицу: Кристину Јовановићеву „VIII. Lerhenfelderstrasse 66.“

Сматрали смо, да је упутно и потребно, да при почетку ове школ. 1905.-6. године свратимо пажњу наших родитеља, који спремају женску децу за више образовање, на ове прилике и околности, те да се једном и у нас за женску децу траже само српски и православни заводи, а поглавито, да се деца, у том најнежнијем добу, предају само српским рукама, јер ће ту бити најбоље и најсигурније збринута.

Божанствена поезија.

Неће душа моја за стан вечног жића
 Несавладном жудњом тебе да избира,
 — Тебе земљо худа, која с тешких греха
 Не имала никад небеснога мира!...
 Прелетаће азур ведра неба плава,
 И бескрајни свемир, ваздушне висине,
 И још даље... даље... док не дође тамо,
 Пред престоље твоје, Христе, Божји Сине!...
 Ту ће ничце пасти па ће смерно рећи:
 — Уздахнувши при том нечујно и ти'о:
 — Ох, ни небо нећу... и ту неког беше.
 Кој' те није навек искрено љубио!...

Т. Бечеј.

Хвала теби, хвала, Свети Љубоблаже,
 Што се моја жеља с твојом вољом слаже:
 Што ће пасти земља огњем сажежена,
 И што ће се небо као кожа свити,
 Што ће старо проћи као тавна сенка,
 А свемоћи твојом све ће ново бити!...
 — — — — —
 Хвала што ми жељу твојом вољом блажиш,
 Што и мене хоћеш тад да преобразиш,
 Да у новом небу ненадмашном красном,
 Непојмљиву вечност овако проживим:
 — — — — —
 Теби да се клањам, да т' безмерно љубим,...
 и да ти се дивим.
Хришћанка.

Символика цвећа и говор цвећа.

У човечијој души живи неки нагон, да појединости симболизира у овом свету, који нас окружава, те одређеним појавама назначује извештајни смисао. Човек осећа и мисли о свему, што у свету живи и што се развија у одношају према себи. Јасно је дакле, да не може проћи поред биљног света, а да га не погледа и не осети утицај његов. Боје разних цветова јако утичу на његова чула, те нека дубља значаја налази у том царству пуном лепоте.

Тако се развила симболика биљака, која води своје порекло још из старог доба. По казивању Др. Греса, налази се јасна трага у стародревној Грчкој о тој симболици и о говору цвећа, — који се отуда развио.

Ако венац у младића не беше свезан, то беше знак његове страсне љубави, а девојка ако је плела венац, она је тиме исказивала своју љубав. Ако је раскинута љубавна веза, онда се венци расплеташу и извесном божанству посвећивали; међутим, ако беше брак последица љубавне везе, онда се венци чуваху, те после смрти дотичне особе стављаху се на гроб. Исто се тако невестин венац, после венчања, чувао као светиња, осим ако није веселим пустосватима пошло за руком,

да га раскидају, те парчад себи за успомену понесу. А по причању Луцијана, види се, да је одашиљање у пола свенутог венца од цвећа, значило љубавног весника; а обично се још у исти венац уметале загрижене јабукке, којима се хтела означити још већа нежност и оданост. И данас још заљубљен чобанин подиже цветак са земље, који је носила његова цура, па га (већином бар намерно) изгубила, те га оставља и чува као знак љубави.

По себи се разуме, да при плетиву венца морају се знати својства и значај појединог цвећа; с тога су Грци високо ценили девојке, које се цвећем бавиле и венце плеле, као што на истоку поштују оне жене, које праве ките за селам.

Исток са свим други значај налази у цвећу. На истоку је значај цвећа постала формална наука, те захтева прилично учења, да се постепено разуме цео обим симболике цвећа.

Разуме се, да се та наука не црпи из чаша, већ треба стрпљења и рада, да се може извести одређена књига о значају цвећа. Какве пак цели има та наука, показује само место, на ком је поникла. Склоп разноврсног цвећа и лишћа у један венац, замењује место науке. Вештина, да се исплете један такав венац, пружа

старим женама исто тако забаве и то у много већој мери, него у просвећеном западу бацање карата и прорицање из кафеног талоба, из јаја и истопљеног олова. Одговор на тако љубавно писмо преко цвећа, бива или помоћу ките (пукета) или, ако је дотични, коме је послан, роб у харему, врту, помоћу слагања разноврсног цвећа заједно са кореном, те на тај начин одговара писмом у шифрама. Таково се писмо зове „селама“ т. ј. поздрав.

Да се вратимо на поједине појмове, који су симболизирани помоћу цвећа, и који се и данас још симболизирају. Ако почнемо са симболима живота, онда ћемо пре свега наћи лотов цвет још у пра-старо доба. Код старих Египћана беше лотов цвет као символ Нила и воде у опће, принцип природе, да се изрази трајање и одржање живота оплођењем дотичног елемента, јер тај цвет цвати кад се Нил разлије. Разуме се, да је лотов цвет и слика смрти, јер кад се са свим расцвета, нестаје и поплаве (слеке). Данашњи Египћани имају пословицу: „Он пита за Бишмина и за онога, који га је посејао“, а то се односи на тај стари символ. На старим египатским споменицима налазимо Озириса, створитеља света, како седи на лотову цвету, а исто тако често приказују и Херпократа сина Озирисова и Изиса, који све храни. — При богослужењу су шта више носили на глави лотов цвет као украс, да би се тиме у неколико показала плодовитост природе. А како пак исти цвет некад беше символ обнављајућег живота, то се исти употребљавао, да се персонифицира путовање душе.

У немачкој скасци свакако љиљан заступа лотов цвет. Често се налази по старим легендама, да је на оном месту изникао љиљан, где је пала глава каквог мученика. Исто тако значе љиљани, који поникоше из гробова мученика, да дотични невини беху, а исто се тако налазе по гробовима рано преминулих девојака три љиљана, које сме узабрати само љубавник ако је жив.

Једна немачка песма прича нам о јунаку, који је у старо доба отишао у

манастир, те ништа није учио и ништа друго није знао, до ли речи: „Ave Maria“, које је непрестано изговарао. По смрти његовој изникао је на гробу његову љиљан, на којем се златним словима израшћене налажаху речи: „Ave Maria“, а кад су почели откопавати гроб, нашли су корен тог чудноватог цвета у његову грлу, еле за извесно је душа његова у себе узела.

Када је магичар Фауст у Франкфурту био, гледао је једном приликом четири магичара, који себи по вољи одрубеше главе и опет их поставише, али чим је једна одрубљена, изникао је из неког суда са водом један љиљан, који беше корен живота; Фауст пак, који је то приметио откину цвет, те од тога часа магичар изгуби снагу.

Иначе дабогме љиљан има друго значење, наиме чистоћу и невиност — бар тако је на истоку.

Цвеће у опће симболизира срећу и угодан живот. С тога је сваки цвећем увенчавао у Риму у ново купљеној кући ларе и кућевне богове, да би тиме измолио њихову наклоност за себе, као за новог домаћина. Исто тако стари Римљани слаху једно другом венце, кад им се што добро, пријатно догодило. Као што смо рекли, тај обичај свакако води своје порекло још из прастарог доба; тако младенцима, кад улажаху у нов стан, беху им врата венцима украшена, као и пут до стана, а и пут до цркве беше присут цвећем; даље, обичај, да се о рођен-дану на поклон донесе венац, кита цвећа, а при гозбама, да се сто искити свежим цвећем, свакако води своје порекло још из прастарог доба. Прича се, да је цар Елагабал, кад је приређивао раскошне гозбе, искитио своје госте не само венцима, него је у сали где беше гозба, на таваници постављен био неки строј, који је вештачку кишу од цвећа сипао на госте за време гозбе и части. Обично се при таким приликама руже употребљавале, те с тога беше ружа посвећена Бахусу или Дионисију.

Мудри Соломон, који беше епикурејац вели: Хоћемо да се накитимо скупо-

цена вина и ружама. Зато је при гозби у сали са таванице висила скупоцена ружа, те отуда већ позната изрека „sub rosa“ т. ј. поверљиво (неком нешто саопштити), јер забрањено беше лакомислено позније говорити о ономе, што се при гозби чуло.

У опће ружу су у старо доба јако поштовали. Она беше посвећена Венери, те се нарочито неговала на Родосу острву, а чије порекло Анакреон износи у следећој скасци: Кад је Афродита изишла из воде, остаде нешто морске пене залепљено на месту где је изашла, та пена добије клицу једне ружине шибљике, која одмах потера жила, те израсте високо стабло, а острво искити својим цветом. Гозбе ружа, које се састоји у бацању ружа и данас постоје на Хиосу и у Персији. У опће нигде на истоку нису песници ружу тако величали, као у Персији. Хафис се не умара о њој да говори, те се на то и односи она умна скаска о љубави славујевој према ружи, који је песнику Атару пружила материјал за његово дело „Бихбилнамех“.

У осталом ружа није једини символ љубави, већ и јабука, која дабогме као символ сваке потпуности представља уједно наду и срећу као и господство. Последњи значај видимо у пресуђивању Париса; појам љубави пак и оплођивања налазимо у њезиној појави у грчком миту о Атланту и у старом завету о рају. И котрљан беше по грчкој скасци символ љубави, јер помоћу котрљапа могао је Фаон, који је добио од Венере, сваком женском створењу, улисти љубав. У Француској и Енглеској исти се значај приписује цвету „дан и ноћ“ или цвету св. Тројице; свакако са споредним појмом сећања; међутим исток приписује орашчићу исту моћ, те исти употребљава за зготовљавање љубавног пића. Слично значење, које грчка митологија приписује неранци и дуњи има са плодом јабуке. Много је важнија мирта у том погледу. У Грчкој и Риму беше посвећена богињи љубави, али никако Венери Уранији, јер њезин однос према невиности припада познијем времену. Напротив, ако је девојка носила

миртин венац значило је, да је доспела за удадбу, те с тога ју мрзила богиња Дијана, а свуда у светилиштима и храмовима Венере налазимо гајеве од мирте, тако у Алтпафосу, Афродисијасу и т. д.

У Француској се употребљава као символ невиности и девичанства место мирте неранцин цвет, који свакако према неранци има исто значење са јабуком, наиме да љубав симболизира. У турском селаму значи наду, свакако из грчке митологије у преносном значењу. На истоку се исто тако поштује љубичица као и мирта. Мухамед, веле, да је рекао: Примућство, које има есенција љубичице над свима сличним есенцијама тако је велико, као моје према свима осталим бићима света, или, као што је Ислам према свима осталим религијама света.

Каранфил и лалу не познаваше старо доба, али у селаму оријенталаца често их налазимо као симболе највеће телесне лепоте. Лестегин је слика наде, с тога се у једној немачкој песми св. девица Марија назива „небесним кључем“, јер је рођењем Спаситеља отворила човечанству небесна врата, дакле пружа нам наде и искупљења. Исто значење има тај чудноват цвет у немачким скаскама, ако га сретан човек нађе случајно или га узбере у Иван данској ноћи, а са којим цветом отвара себи пута у брда, где се налази сакривено благо. Али обично из грамзивости за благом и драгим камењем заборави цвет, те тамо и остаје.

Бршљан, који се пружа као винова лоза, беше посвећен богу вина Дионисијусу. Како је пак бог вина ради одушевљења, које улева онима, који уживају у вину, уједно и бог песника, то беше венац од бршљана симболичан украс песника, те како та биљка увек зелена остаје, то се као и зимзелен сматрала за символ највеће младости и снаге.

Тако би се могло скоро сваком цвету, дрвету и цбуну изнаћи симболично значење, као што у опће симболично значење цвета, стоји у тесној вези са старим култусом дрвета, које налазимо у најстарија времена скоро свију народа Европе и Азије.

Звонар.

Код звонаре трошне, старе
Седи звонар тужан стао;
Хоће неког да огласи,
Што је Богу душу дао.

О, како је невесео!
Никад такав био није,
Оборио главу доле,
Да у оку сузе скрије.

Чудновато, он да плаче,
Кад на сузи тврд је био;
Он, који је многе мртве —
С јеком звона испратио.

На црквеном торњу сахат
Пуних осам већем броји;
И звонара чича Тасу —
Опомиње да не стоји.

Гор. Милановац.

Као да му сахат вели:
Ни минута не стој дуже,
Него одмах на посао,
Па повуци оно уже!

Али тужан чича Таса
И не слуша канда ово;
То за њега није ништа —
Необично, нити ново.

Он ће уже лако вући
Као што га вуко прије;
Ал' му нешто врло тешко,
До тога му сада није.

Срце су му притиснули:
Тешки терет, туга веља.
Ах, како ће да огласи —
Свог најбољег пријатеља.

Он му беше и добротвор
Кад га беху снашли јади;
Колико га пута спас'о
И од зиме и од глади.

И крова му свога дао
Неколико зима, лета;
И та душа племенита —
Оде сада с овог света.

На црквеном торњу сахат
Пола девет куца равно;
И звонара опомену —
Да је треб'о звонит' давно.

И он тужан сад се трже
И конопац руком узе...
Звонио је, а низ лице —
Текле су му тихе сузе.

Влада М. Луњевица

†

Иларион Руварац

1832. † 1905.

У манастиру Гргетегу, са јужне стране црквене, на „Таблн“ брдашца, што се пружа на догледу Србије, положени су пред манастиром у четвртак 11. (24.) августа о. г., земни остаци вредног и ученог архимандрита, *Илариона Рувараца*. Не верујемо, да има данас у нашем народу вреднијег писца, начитанијег књижевника, скромнијег свештеника, карактернијег човека, но што беше Иларион Руварац. Више од 50 година бави се истраживањем историјских истина за нас Србе и написао је више од 40 расправа и књига, те својим делима привукао пажњу целог српског па и осталог образованог света. Његова је заслуга, што се данас друкчије мисли о многим историјским чињеницама у нас, његовим мислима скренули су многи млађи историчари на пут његова казивања, те је у нашем млађем ученом колу поникла нова школа историчара, која ће нам многу историјску чињеницу у другој светлости приказати, но што смо до сад веровали.

Са његових великих књижевних дела изабрала га је Матица Српска за члана књижевног одељења, Српска кр. Академија у Београду за правог члана, југословенска академија у Загребу за редовног члана. Био је члан патроната срп. вел. гимназије карловачке, члан патроната монашке школе, председник испитног поверенства за оспособљавање вероучитеља у средњим заводима. Био је обдарен и орденом св. Саве II. степена за звездом. Беше изабран и за епископа вршачког, ал се не хтеде примити, из суште скромности и бојазни, да као епископ неће доспети да ради на своме омиљеном историјском послу.

Погреб му је био достојан његовог значаја у народу. Окупило се ту света из целог народа и све околине, учењака, трговаца, занатлија и ратара. Цркву су заступали Његова Светост патријарх српски, г. *Георгије Вранковић* и епископи *Лукијан*, будимски и *Мирон*, пакрачки. Други

епископи били су по купкама, а зацело би и они одали достојну пошту овом свом заслужном брату у Христу. Цркву у Србији заступао је митроносни архимандрит, *Кирил*, а босанску: прота г. Димитрије *Јанковић*. Опело су држали 35 свештеника и монаха са будимским епископом на челу. Било је седам говорника: архимандрит београдски г. Димитрије *Бранковић* говорио је у име цркве и свештенства, прота и ректор богословије, г. Јован *Вучковић*, у име богословије; г. Јован Н. *Томић*, у име Академије српске; г. Тихомир *Остојић*, професор, у име Матице Српске; г. Радивој *Врховац*, управитељ, у име карловачке вел. гимназије; госп. Милан А. *Јовановић*, професор, у име школе и Матице Српске; г. др. Станоје *Штанојевић*, универзитетски професор, у име српског београдског универзитета.

Покојни Иларион Руварац има великих заслуга за књигу и просвету народну, за цркву и манастире наше и за то му је и одана овако велика хвала и признање од свију сталежа и установа народних. Колико је он поштовао женски пол, колико нежности указивао, показује најбоље она посвета, коју је написао у спомен својој матери Јулијани на књизи о Кнезу Лазару, која овако гласи:

Сени матере моје Јулијане.

Теби и слатком имену твојем посвећујем ову књижницу, која ме је доста муке стала, мајко моја!

Очи твоје, оне очи твоје пуне туге и брига, којима си ме погледала и пратила док си могла са самртне постеље твоје, те забринуте очи твоје не излазе ми из памети и оне ме прате непрестано на путу моме, на путањама, правим и

кривим стазама живота мога, и кад лежем и кад устајем, и кад се пашем и распасујем.

Утрудила си се и намучила си се с децом твојом; послала си напред, опремила и испратила све три одрасле кћери твоје, сестре моје, и Косту твога, брата мога, и речима ми не рече, јер ниси могла рећи, но ја сам разумео неми поглед твој и разумео сам говор паметних вазда тада брижних очију твојих, јер ти си проникнула у ђудљиво и ђутљиво срце сина твога, сазнала си га и знала, шта све може снаћи и како се с таквим срцем пролази у свету; теби ипак смем, а другом ником не бих смео посветити и приказати књижницу оваку, као што је ова књижница, при писању које нисам имао снаге, да се уздржим, већ сам пустио, да и срце, оно ђудљиво и ђудљиво срце говори.

Говорио сам му и говорио да мирује, и оно неће да мирује и неће да ђути тамо, где нема права оно, и где нема места његов говор. Да га ишчупам? Но како га нисам метнуо у груди, ја нећу да га чупам, нека га тамо, нека говори, но неће, ако Бог да, неће никада оно надговорити, и неће надјачати и помрачити силе и крепости ума, који се отима, стреса се и отреса и продире — подстицан силном и неодољивом тежњом за истином — кроз магле и блудње и „митарства“.

Ту рођену с нама тежњу почела си развијати и јачати у мени ти, мајко моја, примером твојим, науком твојом и заповести твојом: „Не лажи и не полагај, синко!“

Скромна у животу и давно већ покојна душо! — по срцу моме годи, и ја теби и спомену твојем посвећујем ову књижницу, мати моја!

Слава Илариону Руварцу, вечан му спомен!

Вера, нада и љубав.

Гђици Зори Х. у споменицу.

»Вера је света.« И чувај веру,
Као највећи аманет свој;
За њу је прадед свој живот дао
За веру иш'о у свети бој.

»Нада је лепа« и благо оном:
Ко с' надом живи, са надом мре
Тог нада никад оставит' не ће,
Ни кад му туга груди раздире.

»Љубав је силна,« моћна и јака
»Јер она држи цео грешни свет«.
За веру, наду и спас човечанства
И сам је Христос разапет.

Њ о ј.

Животни ме вали носе
По пучини света,
А са њима свуд ме прати
Моја судба клета.

Кад наступи страшна бура;
Узмуте се вали —
Тад се сетим твог осмеха,
Мој анђеле мали.

Бач-Фелдварац.

Па тај осмех, он ме држи,
Он ми пружа нада.
Крепи душу и неда јој
Невиној да страда.

А презреш ме и ти једном
Мој дивотни цвете,
Онда ти се сам предајем
Немилосни свете.

Жарко Гајић.

ДОПИСИ.

Лозница, 19. августа 1905. г. (Имењаку из Новог Сада).

Драги имењаче!

Хоћу да ти пишем о томе: како живи и дела наш женски свет у овоме крају. У овом писму писаћу ти о жени из народа.

Већина нас сматра да је женска страна слабија од мушке, ма да је у доста случајева баш противно доказано, јер има женских, које, ако нису надмоћније, а оно су бар равне у издржљивости и снази са мушкима.

Посматрали смо жену са села, како на жарком, летњем сунцу гребена кудељу, јер је за то потребна сунчана топлота а лакше се одваја и поздер од влакна. Она је баш по оној јеванђелској изреци: »У зноју лица свог јела свој хлеб.«

Не вели се забадава: »Кућа не стоји на земљи, већ на жени«. Жена прва устаје, а последња леже; увек је на опрезу; брине се за децу, за покућанство и за оне који нису код куће; готови јела; храни живину, обрађује градину; кроји, пере и крпи рубину. Каже се: »Жене неће допустити да укућанин иде поцепан.« Често се може чути јадање какве сироте жене са села: »Испредам на преслицу, те храним децу; а од моје сиротиње дајем и данак«, или: »Радим по селу за шаку брашна и то ми је све.«

Жене гаје и децу, а терет је то гајити децу, но у жене има и за то стрпљења. Рађајући децу, жена каже: »Просула сам утробу, т. ј. изродила децу. Кад су деца још мала и нису за рад, жене кажу: »Нејака су деца, не могу себи ни хлеба одломити, а камо ли што радити.«

Осим тих послова, жене иду и на трг где продају ситније производе. Из села иду обично у друштву по више сељанака у својем лепом народном оделу, са пуним рукама у корпама, на обраницама у врећицама носећи: воће, поврће, живину, јајца, тканине и др.

Сеоске жене разумеју се и у лекарству, а нарочито старе жене то знају. Оне распознају лековите биљке; знају пределе где ове успевају; знају доба цветања и време брања, кад биљке имају лековиту моћ и да ли је лековит: корен, стабло, лист или цвет. Имена биљака у народу жене памте са колена на колена; а тако су се најбоље сачували називи: линцура, чемерика, зановет, оман, повратич, девесиље, смиље и ковиље и др. Врхунац лекарства је у врачању. Ту жене употребљавају неке речи, за које мисле да имају утицај на болесника. Поменућемо овде врачарске речи при лечењу лишаја. Тако лишај се негде лечи помоћу пухара са изгореле жишке. Узме се дакле пухар и маже по лишају говорећи:

»Лишај-њива, пу'ар-семе,

»Пу'ар-семе лишај-њиву утрло.«

Има мноштво таквих изрека, које се при врачању изговарају.

Но нису све женске вештакиње у лечењу и врачању, већ понеке за које се обично у народу зна на далеко.

Ткање је занат женскога света; разбој и остали прибор уз њега припада жени, тако да се у селу каже: »Женски разбој.« Стрпљење при навијању, сукању, увођењу у брда и нити, прикупљању и везивању покидалих жица и ткању, — може да има само жена.

Још много и много има послова, труда и рада што женска рука уради, али о тим разним женским рукотворинама писаћу ти у другом писму.

Женама се приписује да у доколици воле да »оговарају«, па се то преставља речју »рекла-казала«; али српска жена је створила другу изреку, којом се брани од ових напада и каже: »Што чула — не чула; што видела — не видела,« т. ј. да и ако чује нешто неће то да расправља, нити да изопачује.«

Какво поштовање чине жене сеоске према мушкој страни, види се из речи: »Старија је људска, него женска,« т. ј. реч. Жена сматра да треба да слуша човека. Сеоске жене љубе руку мушкоме; жена кад иде са човеком гдегод, изостане и иде тако рећи »у потиљак« за њим;

скида му у вече обућу, пере ноге, и при обеду доноси јело, — једном речју *двори га*.

Али како у шеници има кукоља, тако и међу узоритим женама има лених и непримерних; за њих има народ изреку: »Лена је, као да си за њу свезао тоциљ.« О оваквим женама нећу ти ни писати, оне су свуда за поругу.

*

Из овога кратког описа сеоске жене, могао си видети, драги имењаче, да је жена на селу: раденица, трудбеница, вештакиња и васпитаатељка.

Уверен сам, да и ти желиш: да свака Српкиња треба да буде узор-жена и пример-мати, и да се усаврши у ономе у чему је заостала.

Буди ми чио, здрав и задовољан

твој Драгомир Е. Столповић.

ЛИСТАК.

„Отац Ричардо.“

Прича са Кубе.

Из сред тавне сенке звонаре цркве св. Влаха, која се издизаше изнад кућа села као

цин, свечаним брујањем звона, изби дванајест часова, оглашујући немо доба попоћи. Усамљена прилика у руху свештеничком, корачаше лаганим кораком уским улицама, које вођаху предграђу шпанског гарнизона. Она се устави, оклевајући на ћошку једне мрачне улице.

— Узалуд је моја појава у ово доба — она или спава, или је обузета тугом за њим — за њим — Андреом. Сиromaх Андрео, сунце је последњи пут бацило своје зраке на твој млађани живот. Али он је срећнији што умире, имајући

њену љубав, од мене што морам живети без ње; одрећи се света и постати монах. Не могу, нећу ни да покушам, да је видим, боље је да пожурим, да се још последњи пут са Андреом састанем.

У реченој мрачној улици он наједном спази кроз прозор светлуцање слабе светлости. Он приђе кући. Његово нагло дисање одавало је узбуђење, у које га је довела ова светлост. Он се примаче прозору и погледа опрезно кроз гвоздену решетку. Утуљена светлост упола заврнуте лампе осветљаваше слабо, сиромашно намештен собичак. У тај мах појави се на вратима, која вођаху у собичак, млада женска прилика; застаде часком ту и зарони се у своје мисли. Светлост озари јој лепо лице, на чијим се цртама оцртаваше неизмеран бол. Човек стајаше и недахну душом, док она на једном не шчепа свећу са стола и шћаше да изађе из собичка на поље.

— Карлота! Викну свештеник промуклим гласом.

Девојка презну, врисну радосно и уплашено.

— Андрео! Ти овде, и она с једним скоком беше на прозору.

— Не, Карлота, није Андрео, само брат ње-

гов — Ричардо! Његов глас беше љубак и пун нежности; у лепим његовим очима потамни жар при погледу тужне и снуждене девојке.

— О, Ричардо! Како си ме уплашио! Заиста ја мишљах, да сам чула Андреов глас и ако сам знала да је то немогуће. Али шта те је довело овамо у невреме; мени рекоше да си у Хавани. Знаш ли можда што о Андреу? Да му се није што догодило? О, кажи ми оче Ричардо!

— Немам шта да ти кажем, што и сама не би знала. Андрео мора умрети још пре гранућа сунца — Андрео мој брат, кога љубим више од самог себе. И тако ће оп бити изгубљен не само за мене, већ и за тебе, која си требала ускоро да му будеш жена.

Глас човека дрхташе при последњим речима, али му се у очима блисташе дивља, очајна нада, пророчна радост.

— Ама, шта те је довело амо, оче Ричардо! Припита девојка још једном.

— Немој тако Карлота, не зови ме оче Ричардо више! И ако ме многи тако зову, ја се још писам коначно покалуђерио. Имам још десет дана рока да о том размислим, док се последњим зарицањем не одрекнем света. И — и — његов глас стаде — до тога дана Карлота, додаде он страсном нежношћу — зови ме Ричардо, као што си то досад вазда чинила.

— Али зашто си амо дошао? Упита девојка поново. Од какве нам користи можеш бити овог последњег часа?

Она говораше са нестрпљењем и очајањем.

— Ја сам тек пре два дана разабрао за смртну пресуду Андреову и дошао сам да га још једном видим и теби Карлота, рече он страсном нежношћу, да дам благослов и да те тешим, колико је то могуће у оваком времену — смртном човеку.

— Што се тога тиче, могао си слободно изостати и уштедети себи труд. Ја нити треба твога благослова нити твоје утехе. Онај који је толико патио и који се толико молио Богу нема потребе од празне утехе и молитве других.

И она се насмеја презриво.

— Не! Викну она очајно, трже нож иза појаса и метну га на срце.

— Смрт! Само смрт може бити моја утеха.

Човек стукну преплашен натраг.

— Не тако моја Карлота, ти ваљда нећеш хтети . . .

— Зацело! Да су убили Андреа и ја бих већ била мртва.

— Да су Андреа убили? Онда ће му живот да поклоне?

Узбуђење са којим он ове речи изрече, пренерази девојку.

— Ти ме плашиш Ричардо, рече она дрхтећим гласом; јесам ли ја рекла да су му живот поклонили? Али јест, Ричардо, што да ти тајим, продужи она скоро нечујним гласом, притискујући своје вреле усне на гвожђе решетке.

— Је си чуо Ричардо! Андрео не сме умрети. Он ће сутра са мношћом побећи. Ја сам његову слободу откупила. Нудила сам Шпањолцима свој живот за његов, али су га они презрели. Злато и благо траже они за то. И тако сам им дала све — све што сам имала; моје племство, моју кућу, моје адићаре тако, да сад немам ништа. Јест осећам се сасвим слаба од глади. Но ипак Ричардо, ја се опет осећам тако срећна, живот и нада опет су се уселили у моју душу. Беда, јади и невоља у овима тренутцима неизвесности, радо су заборављени, јер ту је сад моја срећа. О Ричардо, само ако се све добро сврши! Андрео не сме бити јавно пуштен или да умакне из тавнице. Ови ниткови одали би се сами између себе. Сутра ће бити изведен на губилиште, да ту буде стрељан, баш онако исто, као што то чине сваки боговетни дан са толиким друговима његовим. Али ће пуковник наредити, да пушке буду напуњене са хор-фишецима. Кад војници испале пушке, Андрео мора се стропоштати као да је мртав на земљу. Ја пак чекаћу на њега иза зидина старе воденице на ивици шуме и ми ћемо онда заједно умаћи у логор наших пријатеља.

— Зна ли још ко за тај план? Упита Ричардо.

— Нико, само ја и пуковник — пуковник Гилано, командант гарнизона. Он је тај, кога сам поткупила — злато је само могло да украти његово тврдо срце. Моје сузе, моје преклињање, није га могло ганути, он се само смејао томе.

— И ти мислиш, упита човек јачим нагласком, да ће ова лопужа пристати на ту погодбу? Ти верујеш дакле, да ће он испунити оно што је обећао! Човек тако гадног карактера, као што је Гилано, не одржава такве обавезе, према слабој жени.

— Хоћеш ли ти с тим да ме тешиш, што ми задајеш нов страх и трепет? Рече девојка прекорно и одмаче се од прозора. Шта има пуковник

Гилано од тога, да ме обмане? Њему је исто тако лако да Андреа пусти у слободу, као што му је лако да га убије. Он при том нема шта да изгуби нити има чега да се плаши. И зашто онда да не одржи своју дату ми реч. Не, не, мој Ричардо, то је грозно од тебе, да ти у овом по мене ужасном часу, ствараш у моме срцу таку сумњу. О, кад бих знао, шта сам претрпила, ти ме сад не би тако мучио! Шта сам све последњих месеци преко своје напаћене главе претурела, од када је Андрео свој племенити живот бацио на коцку за слободу Кубе! Помисли само на то Ричардо, како је било мојој чемерној души кад сам чула, да је заробљен од крволочних Шпањолаца. Сваког боговетног дана при заласку сунца стрељали су по неког од његових храбрих другова, као пса. И ја сам слушала прасак њихових пушака. Они ми рекоше, да је он осамнајести на реду. Ја сам са ужасом у души бројала дане, ронећи сузе и разбијајући главу, како да га спасем, док ми није пошло за руком, да му спасем живот откупујући исти од пуковника Гилана. О ти Ричардо, који не знаш ништа о љубави, те не можеш да разумеш мој бол. Ти који се одричеш света, док твоја браћа жртвују своју отаџбину, породицу, имање, да другима откупе слободу — ти не можеш знати шта ја патим. Не, не Ричардо, срце је твоје хладно и без страсти. То је срце једног калуђера који је на чисто са животом.

Усне човека дрхтаху.

— Карлота, љубав не налази сваки пут израза у речима. Има их много, чије је срце препуно жарке љубави, а свет их назива хладним, јер баш они крију своју страст као парче мазије у својим грудима, на добро оних које љубе. Многи су који пате нечувене муке у самоћи и тишини, само да други могу бити срећни и слободни, али то свет не зна. Њих не чека јуначки гроб и њихова дела не слави нико. Не, Карлота, они доказују своју љубав тек онда, кад за то куцне час да своју љубав обелодане, рече он даље као неко, који је сам собом у двоумици. И ко ти онда зна, какву су жртву придонели ови у свом очајању?

— Опрости ми Ричардо мољаше девојка ублажена озбиљним изразом његова гласа, опрости ми, ако сам ранила твоје осећаје. Ако си и сам љубио и патио, онда поуздано можеш да осетиш бол мога срца. Ти хоћеш дакле да идеш у тавницу, да видиш Андреа. Кажи му Ричардо, да га чекам тамо код старе воденице. Кажи му да сам здрава

и срећна и ово молим те предај му од мене.

Она узе из своје косе црвену ружу и притиште је дуго и усрдно на своје усне.

— Ево, оче Ричардо, подај му је. И сад до виђења. Кад се закалуђериш, венчаћеш нас. Лаку ноћ!

Човек се скаменио. Он се ухвати оберучке за гвоздену решетку и викну болним гласом: «Карлота, Карлота!» Али девојке већ беше нестало и он опет стајаше у сред тавне ноћи.

Први зраци рујне зоре трепераху над још у сну лежећем селу, чијег ниске кућице и уске улице поступно избијаху на видик. Над опустошеним пољима беше се нанела жућкаста магла, која се простираше према западу као сиње море. Ову јутарњу тајанствену тишину, наједном прекиде топот одмереног војничког корачања и већ часком затим изби на видик одред војске, који марширало на поље. У његовој средини, корачаше човек гологлав и везаних руку на леђима. За војском нагла гомила забезекнуте сељачке светине. Слаб осмех претапао се по лицу осуђеника, који корачаше гордо уздигнутом главом и лаким кораком по росном пољу. Његова стасита, гипка појава и одлично држање разликоваше га одлично од сурових војника, који пушком на рамену, равнодушно вршише свој посведневни ход. Кад стигоше на губилиште, трупа се устави ту на команду свога официра. Чета се построји у фронт, пред који беше изведен осуђеник. Наста командовање и звука оружја.

Кришом упереним погледом на рушевине старе воденице, са које се беше мало по мало расплинула магла, осуђеник стајаше гордом равнодушношћу без страха пред својим целатима. Забаченом главом у потиљак и избаченим грудима, он стајаше пред пушкама упереним на њега. Неизмерна срећа сијаше из његових великих очију, које беху уперене на подалеку слику. Само једном, покренуше се његове усне, као да се мољаху Богу а лака сенка прелете преко лица му, али он не прозбори ништа.

Кад узеше пушке на «готове» и исте упереше на његово испрсено тело; он још једном баци поглед на стару воденицу и из његових очију заблиста се поново неизмерна срећа.

«Пли!»

Пуцањ од двадесет наједном испаљених пушака, проломи се по небу. Пушчани дим покри часком позорје, па се онда диже и расплину по

висини. Погубљеник лежаше ничице на земљи, а крв лопташе по трави. Војска се враћа на команду свога официра натраг, не водећи даљег рачуна о њему.

Сунце сину одмах затим и озари околину. Звона забрујаше у селу и позиваше на јутрењу молитву; на пољу наста весео жагор и певање птичица као и сваки дан. Магла се диже и на све стране овлада тишина наступајућег дана. Два старца, приметна лопатама и ашовима на раменима иђаху преко росног ноља и приђоше опрућеном лешу на пољу. Један од њих скиде му окове са руку, из којих испаде црвена ружа.

Човек је гурну у први мах ногом у страну, без да јој поклони икакву пажњу; али одмах затим, он је диже и посматраше пажљиво:

— Црвена ружа, знак је љубави, рече он онда, али ко му је могао исту дати?

Његов друг, преврну међутим хладно тело погубљеног и стукну при погледу бледог лица, уплашен натраг. Оба старца обузета истим осећајима, падоше на колена и молећи се богу промрмљаше: «Отац Ричардо.»

Цвети 1905. год.

Београд.

Превео

Раде Крајиновић.

Две мале девојчице.

На једној мањој станици једног сеоцета залажаше два грдна, велика пса. Неправо им беше, што их узнемирише путници, који сад сиђоше са железнице. Стара нека жена изашла је пред њих и умирила је псе.

Путник, нека млада дама, плаве косе постојала је неко време на перону. Железница је даље хуктала и тромо возила. Дама је лакше дисала и благодарила, што се опростила затвора. Свој умилни поглед баци на писарну; и како се зачудила кад је видела, да у такој малој собици може да буде такав калабалук и неред. Поред писаћег стола седео је неки мушки. Могао је бити стар, а могао је бити и млад, јер се није могло добро разазнати, пошто је био увезан неком црном марамом. На сваки начин зуб га је болео. А знамо врло добро да за оног, кога зуб боли не може се рећи: колико је стар, нити да ли је мушки. Такав човек нит' је стар, нит' млад; нит' мушки, нит' женско, једном речју: »Болесник!«

Дама ослови ону стару жену:

— Да ли је далеко гробље?

— Један сат друмом, али преко је прече. Одвешће вас које дете за неколико пара.

— Хвала!

На вику старице дође једна чупава мала девојчица. Уплашено је зверала у лепо обучену даму, која се пријатно смешила на њу и већ је хтеде помиловати, али се тргла, јер тоалета мале, па њено лице и фризура одвраћаше је, да се с њоме спријатељи.

— Је ли то ваша унука? — питала је старицу.

Ова се само намршти.

— Боже сачувај. Овде се нашла, па сад шта ћемо с њом?

Пошли су. Девојче је напред ишло и кад и кад погледало на лепу госпу, која је сва у црно обучена била. У њеној главици пролетале су му њевитом брзином мисли о овој дами. Ова лепа жена, њено фино и елегантно одело чинило је виллом, која по некад долази сиротој деци и великодушно их усређава лепим поклонима. Бојажљиво је посматрала, јер лепа госпа није се на њу ни освртала, замишљено је корачала, шта више заборавила је и сунцобран раширити, ма да је сунце врло топло сијало.

Тако идући сагне се и узабере цвећа, кога је по пољани тушта било, но одмах га хтеде и бацити; али баш у том тренутку погледа у девојче, које уплашено гледаше њу и поче викати од страха.

— Шта ти је мала?

Девојче застиђено покри своје румено лице прљавим ручицама. Госпа јој приђе ближе и док јој силом скидаше ручице са лица у грудима јој се изроди нека љубав према овом малом створењу. Шта је било овом девојчету? Госпа више није осећала према њојзи одвратност и сасвим је нежно запитала:

— Шта ти је мала? Но дуго је морала питати, док је добила одговор.

— Не могу да гледам, кад ко цвеће бере, јер то ме боли.

Госпођа се пови према њој и запитала је:

— Како се зовеш?

— Марија!

Госпа задрхта, јер коме је пошла у посету и она се тако звала док беше жива. Марија је крштена, а звали је Маром.

— Ко је она стара, што те је са мном послала?

Мара бојажљиво изговори старе званично име:

— Удова Стевана Тимотића!

— Не питам те то, већ да-л' ти је рођака?

Мара није разумела питање; те госпа отпоче на други начин.

— Да-л' ти мати станује овде у селу?

— Ја немам матере, умрла је.

— А родбину?

— Шта је то?

— Такви људи, који тебе воле.

— Мене нико не воли — одговори девојче.

— А волиш ли ти кога?

Дете се много мислило и посматрало шарено пољско цвеће. Волела би одговорити, али није смела, а може бити није ни умела. Тако једном седмогодишњем детету не стоје на расположењу речи, као једном суверену војске.

Опет пођоше. Госпођа је по кад и кад погледала малу, па би после утонула у мислима за својом Маром. Овде у близини овог сеоцета у једном купатилу умрла је њена петогодишња девојчица и док је она, као луда трчала, донели је у ово село и ту саранише. Врло ју је болело, осећала се, као да од ње секу парче по парче. Но доцније се умирила, као што се човек после већих или мањих болова умири. Сад јој опет тако исто тешко беше. Дрекала би и врискала од бола. Нема јој Маре, умрла је... Пред њом је корачала девојчица без оца и мајке, којој нико лепе речце не рекне и мрзе је, што на овом свету живи, па и опет...

Сама се поплашила од својих грешних мисли — премда је била врло побожна — осећала је, да се огрешила о сироту, невину девојчицу, која јој се баш случајно окренула и рекла:

— Овде је гробље!

— Остани на пољу — заповеди јој госпођа — па ћеш ме натраг одвести, разумеш ли?

— Разумем, одговори девојче и послушно се посади поред гробљанске капије; но ипак је погледом пратила лепу даму — њојзи чудну вилу.

На једанпут подиже главу. Чула је тужно нарицање и плач из гробља. Љубопитство је измамило, те на врх прстију лагано пође за гласом, који се чуо на гробљу. Једну страну жену видела

је где клечи поред једног гроба. Из лепих очију падале су сузе као киша, а преко усана летеше јој тужбе и молитве милостивом Богу.

Дете је стало. Још никад није чуло овакав плач. Сиротиња је од срца задовољна божјом наредбом, држећи, да ће јој тамо горе много боље бити, него овде на овом злобном и јадном свету. Само господа имају грозан појам о смрти. Сиромашак много боље и паметније мудрује и врши свој велики задатак.

Госпођа је толико плакала, као да јој се извор суза никад сасушити неће. Дете је испрва бојажљиво гледало, а затим приђе ближе. Госпођа се на шушањ окрете и оштро погледа девојче и рече:

— Шта ћеш овде?

Дете није одговорило, само јој потекоше сузе из њених великих плавих очију. Госпа сад мекшим гласом продужи показујући на гроб:

— Знаш ли ко овде лежи?

Девојчица је климала главом да не зна.

— Моја мала девојчица — рече јецајући госпођа.

— Дете... дете... мислила је Мара и у тим мислима брижљиво дрхћућом руком раскопча прслук. Госпођа је посматрала шта ради. Једну гадну, прљаву крпу је извукла. Кад је боље помотрила, приметила је, да је та крпа на једно парче дрвета умотана.

— Лутка, моја луткица! — рекне Мара тихим гласом — њој ћу да дадем... Па положи у крпи умотано дрво на гроб. Њена мала Марија не би се ни руком дотакла такве ствари. Та она је имала лутака, које говоре, такве, које су знале рећи: Отац, мати; које су плакале и спавале кад си им заповедио. И у том магновењу зачула се цвркулт песма једне тичице, ваљда се душа њене мале Марије радовала луткици од крпа.

Госпа није ништа говорила. Устаде са гроба и погледа слободно у очи девојчице.

— Да ли збиља њојзи поклањаш ту твоју луткицу?

Девојче је климало главом у потврду.

— Зар не жалиш?

— Не, јер она је умрла.

— Дај ми твоју руку!

Мара бојажљиво корачи до госпође, која се опет њој окрене.

— Да-ли ме мало волиш, Маро?

— Ноћас ће доћи по лутку и однеће је собом, — мумлала је место одговора.

— Хоћеш ићи са мном? — наставила је даље грозничавим нестрпљењем госпођа.

— Куда? — зачуди се дете и рашири своје велике плаве очи од изненађења.

— У варош... Водићу те са мном. Бићеш моја мала девојка... Купићу место твоје лутке од крпа, лутку са златном косом и што говори. Све, што год хоћеш... само да ме мало волиш.

Сигурно, да није била при себи, јер не би тако говорила са дететом од седам година. Но ал' нека грозничава, топла чежња је спопала. Она је хтела волети, хтела је дете, сад одма овог тренутка...

Дете се мислило и гледаше лепу госпођу, па ће јој рећи:

— Ви имате, јелте, много новаца? Па кад и ја умрем уместо мене купићете вама опет друго дете!

Госпођа дрекне, као да су је ножем у срце уболи, а дете и не знајући шта ради, молећиво продужи:

— А кад ви умрете, мени онда не треба нико. Онда ћу се вратити натраг овамо у село, само ћу понети собом лутку што говори, јел'те, да ће ми бити слободно? Или ћу понети две лутке, једну ћу дати њојзи...

И покаже натраг према гробу. Госпођа се од плача није могла уздржати. Девојче пригрли топло на груди своје, па се мало умири.

— Имаш право, ја сам себи дете нашла. Не осуђуј ме мала моја Марија, јер ти нисам постала неверна. Мајка те твоја и сад у свом срцу носи. Али док живимо, треба да љубимо, а мртве можемо само оплакивати.

Затим пољуби девојчицу и као да тиме хтеде сама себе да обмане, шапутала јој љубазно, матерински:

— Слатко моје чедо, слатка моја Маро!...

Долово, 1904.

С мађарског превео:

М. Новаковић.

Звезда.

Како вече, сумрак падне,
Појаве се звезде,
Једну мотрим у јату их,
Што по небу језде.

Долово, 5. октобра 1904.

Свако вече посматрам је,
Како сија сјајно,
А та звезда, ти си душо,
Моје чедо бајно.

М. Новаковић.

Рад добротворних задруга Српкиња.

Нови Сад.

Добротворна Задруга Српкиња Новосаткиња имала је своју одборску седницу 17. (30.) авг. о. г. под председништвом своје начелнице, гђе Јулке Радовановићке. У овој седници узели се на знање извештаји, да је друштво „Привредник“ примло 50 кр. прилога; да је Сидонија Ракићева учитељица одавде препоручила Софију Терлаићку одавде за вешту раделицу, особито у шуцљикању; да је изишао први извештај штампан српског просветног женског друштва у Будимпешти, „Св. Мајке Анђелије,“ тако исто и извештај будимпештанског мађарског друштва „Jó szív“. Узет је, даље, на повољно знање извештај председнице, да су заступали наше друштво у Београду, приликом 30-годишње прославе „Женског Друштва“ одборнице гђе: Ангелине Ђ. Поповић, Марија Плавшићка, Марија Оберкнежевићка и Адела Форка-

пићка и да су исте тамо врло лепо примљене и господски угошћене. Донели су председници нашој слику високе заштитнице тог друштва Њиховог Височанства, принцезе *Јелене*, у знак Њеног високог одликовања и признања оностраних заступљених задруга, на чему се председница лично захвалила како Њеном Височанству принцези Јелени, тако и Женском Друштву. — На извештај перовође, да је саставио уговор са подузимачем зидарским Манојлом Петљанским, одавде, да по овлашћењу општинском и овоодборском, за 2000 к. дозидова овдашње православно српско забавиште у св. Николајевској порти под условом, који су одбору познати. Нова пак управа црквена, која је овог месеца настала, обуставила је издавање креча и цигаља, код већ упочетог посла, што је старија управа била усмено уступила за ту цел, те је рад застао већ десет дана, па се чека да за тај предмет донесе црквени одбор ново ре-

шење. Међутим се приближило време исељавању забавишта. Поводом тог извештаја донесено је решење, да се нова општинска управа извести у чему је ствар, и ако не буде примила услове, под којима је ова задруга примала на себе оправку општинског здања за општинско забавиште, да од 1. октобра о. г. одустаје задруга од сваке бриге и надзора око забавишта и да даље за њега не прима никакву одговорност, а издатих 600 к. да се врате друштву. — Узела се на знање захвала питомице Наталије Ковачевићеве, изучене кројачице, на уживаној потпори; а дата је нова потпора од 8 кр. месечно ћерки овдашњег звонара Илије Јоцковог, Јованки, за изучавање кројачког женског посла. Досадања потпора од 10 кр. месечно издаваће се и даље за ову идућу школ. 1905 – 6. г. приправницама учитељским и питомцима друштвеним: Зори Савићевој, Милеви Илијшевој и Милеви Мочовој, пошто су сведоцима исказали добар успех за прелаз у старије разреде. — Молитељки Емилији Михајловићевој, која намерава поћи у сомборску учитељску школу, дато је 20 круна потпоре за пут и књиге. — Пошто задруга наша нема расположивог новца за књижевне потпоре, није се могла уважити ни молба проф. Јов. Јанка Кнежевића, да се дело његово „Дете“ наплати за сироте општинске библиотеке. — Примљена је у чланство, г-ђа дра Бранка Илијћа, одавде, а Песме Владе М. Љуњевице из Гор. Милановца, које је послао председници растуривања ради, уступљене су перовођи, да покуша, да их у месту растура и новце или преостале књиге пошаље поменутом писцу.

Сарајево.

Сарајевске Српкиње одржале су своју скупштину у новој српској школи у сали за свечаности, на којој су читана и претресана правила за будућу Добротворну Задругу Српкиња у Сарајеву.

На скупштину је дошло више од половине чланица обновљеног Крајцарског друштва. Председница друштвена гђа Јелена Самарџина поздравила је присутне са језгровитим говором, и објаснила је ради чега се правила Крајцарског друштва морају мијењати, и зашто је ово друштво нужно претворити у Добротворну Задругу Српкиња. „Кад раде наше сестре на свима странама“, завршила је свој говор председница „и ми као свјесне Српкиње морамо радити живо, па-

метно и сложено за наш народ. Ми, српске жене, не можемо народу свом ни са чим учинити таку и толику корист, као што ћемо му учинити ако се узбринемо за његову сирочад, јадну и остављену сирочад, која гину и пропадају, без надзора и њега, без помоћи и потпоре, без материнске љубави и милоште. Родољубива српска жена дужна је настојати, дужна је радити скупа са другим својим сестрама, да сачува од крајње пропасти што више сиротне и сиромашне српске дјеце, јер са таким својим радом задужиће Српкиња највише свој народ, и са тим ће дати доказа о свом српском родољубљу. За Српкиње треба да буду дјеца све. Од дјеце постају људи. Ако се будемо о дјечи добро старали, имаћемо ваљане и снажне људе. Што више сирочади спасемо и подигнемо, васпитамо и у посао упутимо, у толико ће бити боље по наш народ, јер ће му се са тим повећати снага. Сестре, радимо док је вријеме, да се последије не кајемо. Српкиње раде свукуда па је гријех и срамота ако ми будемо даље жмуриле и дријемале не водећи бригу о народу и његову напретку.“

Говор гђе председнице примљен је са највећим одобравањем. Послије свршеног председничина говора, друштвени тајник прочитао је скупу нова друштвена правила. Читао је тачку по тачку, а скупштина је правила своје примједбе. Око неких тачака водила се жива дебата у којој су учествовале гђа Марица Прњатовић, гђа Анка Боковић, гђа Мандић и гђа Перса Кречић Николић. На захтјев скупштине правила су на неколико мјеста измијењена и допуњена.

Кад су правила прочитана и кад их је скупштина одобрила, устала је гђа председница, па је скупштину запитала у име одбора, да ли је вољна одобрити, да Добротворна Задруга Српкиња у Сарајеву изабере за своју протекторку пл. Мис. А. П. Ирби. Председница је у главном објаснила шта је све ова славна жена и велика пријатељица и добротворка српског народа, која је за срећу и напредак српске дјеце потрошила грдно благо, учинила за нас и са чим нас је све задужила. Скупштина је једногласно изјавила, да усваја предлог одборски. Многе госпође говориле су потресено и дирљиво о огромним добротворствима, која је ова племенита и благородна Енглескиња учинила српском народу. Скупштина је изабрала из своје средине гђу Тату Рајковића и Марицу Прњатовића да са чланицама одбора отиду пл. Мис. А. П. Ирби и

да је замоле нека учини задруги ту част и прими се протектората.

За тим је дневни ред скупштине исцрпљен. Закључујући скупштину предеједница је тропутим гласом саопштила, да је женско друштво претрпело један знатан губитак, јер је изгубило једну од најваљанијих својих чланица и једну од најзоритијих српских мајки и домаћица у Сарајеву, гђу Амалију Кочовића. Скупштина је устала и побожно и тихо изговорила ове ријечи: Бог да је прости! Вјечна јој памет!

Послије тога се скупштина разишла.

Скупштином усвојена правила предаће се влади на одобрење, и тако ће Сарајево добити Добротворну Задругу Српкиња, која ће, ако Бог да, бити узор за читаву нашу земљу, да се оснивају слична женска удружења.

Српкиње могу много само кад хоће. Сарајевским Српкињама желимо истрајност у раду за добро народно. Ако буде истрајности и свијести, успјех не гине!

„Наш Живот.“

Прославе. Његово Високопросвештенство г. епископ бачки, *Миширофан Шевић*, заштитник Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња, прославио је о Вел. Госпојини 15. (28.) авг. о. г. у тишини своју 25 годишњицу, како се закалуђе-рио. Ову своју прославу прославио је у манастиру Крки, у Далмацији, где се и постригао, те задруга није имала прилике, да га поздрави на дому, него му овим путем шаље своју најтоплију честитку за дуг и срећан живот. Живео!

Вредни и подузетни Србин *Милан Пешко Павловић*, из Вршца, власник штампарије и прве српске цртачко-везилачке раднице, издавалац „Српске Везиље“, прославио је у кругу своје породице 14. (27.) авг. о. г. своју 25 годишњицу оснивања своје радње и своје срећне брачне везе. Нека му је и даље срећно и берићетно!

Спиридон Гошчевић, писац „Македоније и Старе Србије“, потомак негда угледне и богате српске трговачке куће у Трети, прославио је августа месеца своју 30 годишњу књижевну радњу. По његовом исказу, које је послао својим пријатељима овом приликом, написао је 77 дела и брошира и 8363 прилога у 775 разних новина. Слава му!

Прешернова прослава. Словеначка браћа открили су споменик 28. августа (10. септ.) о. г. у Љубљани, главном граду Крањске, своје великом песнику Прешеру. На ту прославу су позвали сва словенска племена и Срби ће бити на њој многобројно заступљени. Нека је слава нашој браћи Словенцима, који су прославили свога великана!

Нишко певачко друштво „Корнелије“ приредило је овде у Нов. Саду, Карловцима и Сентомашу, 13., 14. и 15. (26., 27. и 28.) авг. о. г. концерте с игранком у своју корист. Како наши листови јављају, били су на сва три места лепо дочекани, а особито у Нов. Саду. Ту је било преко 1000 посетилаца, те је и друштвена благајна знатно појачана.

Приложница. Госпођа *Јелена Стојана Новковић* бившег посланика српске краљевске владе на Петроградском Двору даривала је кивот кнеза Лазара у сремском манастиру Раваници са кадифеним застором, богато златом извезеним, који је на Видовдан о. г. освећен.

Поклони. Краљица талијанска, *Јелена*, поклонила је 5000 К од земљотреса пострадалим Црногорцима.

Његова Светост, српски патријарх г. *Георгије Бранковић*, поклонио је новоотвореном свештеничком конвикту у Карловцима: 5000 круна за набавку потребног намештаја. За надзорника овом конвикту постављен је професор гимназијски г. *Ђорђе Магарашевић*.

Г. *Ђорђе Јагнић*, угледни трговац у Цакрацу поклонио је „Привреднику“ (друштву) 1000 круна на његове цели.

Учитељи, својој добротворци. Пре шест година упокојила се у Руми *Катарина Димитријевићева*, старица од 70 година, која се није удавала, а није ни имала ближних сродника, те је на смрти оставила легат једној сиротој девојци од 5000 круна, ватрогасном месном друштву 1000 круна и још неке мање легате, а кућу и мало земље друштву Српског Учитељског Конвикта у Нов. Саду. Друштво је било универзалан наследник и да би све легате и дугове поплаћало, било је потребно, да се прода кућа, од чега је друштву припало до 12 хиљада круна. Из благодарности за то добро, подигло је ово учитељско друштво истој добротворци нову гробницу и обележило то лепим спомеником са сходним надписом и одржало тамо свечан парастос 21. јула (3. августа) о. г. а председник тог друштва Аркадије Варађадин изговорио је на гробу, после освећена споменика ове речи:

Добра душо! Дошли су ти мили гости, дошли су они, које си највише волела, за које си највише радила, и којима си највише жртвовала од твога труда и имања, дошли су ти српски на-

родни учитељи да ти оките обновљену вечну кућицу, коју су ти из благодарности као уздарје подигли за ону кућу, што си ти њима и њиховом друштву: „Српском Учитељском Конвенту у Нов. Саду“ поклонила. Осећају они врло добро, да си им својим даром учинила велику услугу. Помогла си, да осигурају опстанак овој лепој установи, која иде у прилог не само учитељској деци, него и деци целог народа, која се одају на више науке и веће образовање. И за то су дошли, да ти се топло захвале, а за уздарје подигли су ти овај видац знак, који ће обележавати одсад место твога вечног покоја, и бити увек видно обележје нашег признања, наше љубави и благодарности на оној љубави, коју си ти поклонила нашем учитељском сталежу. Из твог дара црпимо признање да си поштовала наш васпитни рад и за то ћемо и ми нашу вечну успомену на тебе очувати за сва времена тим, што ћемо преносити с колена на колена твоју успомену не само у нашем сталежу, него и на децу, коју учимо и васпитавамо, која се користе колико нашим трудом и радом, толико и твојим лепим прилогом. Овај ће знак поред тога за сва времена дичити твоје племенито срце пред нашим потомством, а дичиће и овај српски град, који је однеговао овако заслужну Српкињу. Слава ти, наша помајко, Катарина, вечан ти спомен међу нама!

Нова добротворна Задруга Српкиња. Наше сестре у Книну основаше задругу. Сад ће и оне у друштву својих сестара помоћи, да се народ наш у том далматинском крају одаје више школи, напреднијем раду и бољем животу. За остварење ове задруге имају заслуга ове покретачице: Марија Мандић, Марица Боровић, Јованка Амаповић, Ана Синобад, Марица Берић, Даница Војводић и Јово Берић. Правила су им слична осталим добротворним задругама и имају исту цел као и остале: да помажу сироте у невољи, да задевају сироту децу, која школу полазе, да порадје, да се оснује забавиште и чувариште, да изучавају и потпомажу сироте раделице, да спремају добре учитељице и олакшају удају сиротим удабеницама. Правила су им одобрена 8. јуна о. г. од земаљске власти и они се конституисали изабравши за председницу: г-ђу Милицу Подградску, за потпредседницу: г-ђу Тонку Вујатовићку, за тајника: г. Јову Берића, за благајкињу: г-ђу Марију Мандићку, за часницу: г-ђу Вукосаву Богчићку. У задругу се уписало до сад 40 чланица.

Ово је у Далмацији сад трећа задруга. Надамо се, да ће се на њих угледати и остале наше дичне Српкиње, а Кинкињама желимо свака успеха.

„Просвјета“. Тако се зове друштво српско у Сарајеву, које је поникло пре шест година, и које се бави прикупљањем прилога за потпору сиромашније деце мушке и женске из Босне и Херцеговине, која се одају на науку. То друштво

има своје филијале по свој Босни и Херцеговини. Исто је друштво имало у недељу, 21. августа о. г. своју редовну скупштину у Сарајеву и подиело је тој скупштини свој извештај, у коме је изложено, да је то друштво изучило до сад 39 особа. Прошле године је имало 124 своја штипендиста, а још више њих, који су имали само мање потпоре. Многи су послати у шегрте и постали калфе. Издато је свега прошле године 60 хиљада круна потпоре. Главница друштвена представља вредност од 140 хиљада круна. У прорачуну је изложено, да се од главнице може издати за ову школ. 1905—6. год. 8000 круна. Решено је, да се из те главнице могу потпомагати и срп. осп. нар. школе у Босни и Херцеговини и да друштво саветом покреће, да се и тамо оснивају српске земљорадничке задруге.

Краљица талијанска Јелена написала је песму о руско-јапанском рату и изашла је у једном руском листу. Ту су песму донели у преводу и мађарски листови и хвале је као врло духовиту песму.

Коло Српских Сестара поклонило је приликом прославе певачког друштва „Јединства“ у Бањој Луци, врло лепу тробојну траку за заставу друштвену и послала је по нарочитом изасланству. На траци су златом извезене ове речи: „Бањалучком певачком друштву Јединству — Коло Српских Сестара 1905. године.“

Женски конгрес Бугаркиња. У четвртак 7. (20.) јула о. г. састао се у Софији бугарски конгрес или савез женскиња. У том конгресу има 1362 чланице, а позив му је, да чини добра дела и да потпомаже народну просвету.

Забаве. Добротворна Задруга Српкиња у Винковцима навршила је ове године десет година свога опстанка и у почаст своје десетогодишњице приредила је у недељу 14. (27.) августа о. г. уз пријатељско суделовање винковачког срп. цркв. певачког друштва лепу забаву. Нека Бог даде, да срећно прослави ово коло задругарица и своју 25. годишњицу.

Вршачка српска уједињена омладина приредила је 31. јула (13. авг.) о. г. забаву с играчком у корист подизања споменика своме сину и књижевнику пок. Јов. Штерији Поповићу.

Наследство краљице Наталије. „Београдске Новине“ допосе вест, да је после продаје добара пок. краља Александра, наследила мати, краљица Наталија, 6½ милијуна динара и да је намерна, да за тај новац подигне и Београду велику и модерну болницу.

Изложба. Овог лета су отворена за наш народ две изложбе: Међународна изложба у Лијежу (Литиху) у Белгији и пољопривредна изложба у Панчеву. Прва је отворена априла месеца и трајаће до новембра о. г. а друга је отворена 15. августа а трајаће до 15. септ. о. г. по н. к. На првој су изложили своје предмете осим Белгије још: Француска, Шведска, Норвешка, Алжир, Тунис, Србија, Црна Гора и Бугарска.

Свака од ових држава има свој павиљон и изложиле су своје старе и нове индустријске предмете. На другој панчевачкој изложби изложене су пољопривредне и занатске ствари из Угарске а нарочито из Панчева и околине.

Верени и венчани. Г. Стеван М. *Бреберина*, кр. судб. пристав у Прегради верио се с г-ђицом Милевом М. *Огризовићевом*, учитељицом из Загреба а пређе у Дрежничани нашом сарадницом. Дрежничани врло хвале ову своју учитељицу и желе јој с нама заједно сваку срећу.

Наша претплатница, г-ђица *Драгиња П. Павловићева*, сестра Милана Петка Павловића из Вршца, верила се с г. *Александром Ујвари*, Србином, чиновником кр. порезног звања у Вршцу. Сретно!

Наша сарадница г-ђица *Мирослава Ј. Миросављевићева*, учитељица, венчала се с г. Радивојем *Ђурићем*, учитељем у Суводање у Србији.

Наш вредни скупљач и сарадник, управитељ школеки и перовођа Добротворне Задруге Српкиња у Белој Цркви *Ђока Поповић* и супруга му *Марија*, која је о 25. год. прослави Добротворне Задруге Српкиња Новосаткиња онако лепо поздравила прославу задругину удале су и венчали 31. јула (13. авг.) о. г. своју ћерку *Евгенију*, пешитану учитељицу за државног железничког чиновника у Сегедину, г. *Тодора Раданова*. Честитамо родитељима и младенцима!

Марија Јамбришаква, једна од најинтелигентнијих женскиња, нашег братског хрватског народа, професорка загребачког лица, одлична педагошка књижевница, именована је за управитељицу или надзорницу свих виших девојачких школа у Краљевини Хрватској и Славонији, али је задржала право на службовање своје у лицеју. Земањска је влада тиме одликовала ову заслужну књижевницу, па чему јој и ми честитамо.

Нова црква у Америци. У Бјут, Монтана Срби подижу себи цркву. Већ су и земљиште купили, које је коштало 1600 долара. Око подизања цркве живо се ради, те је међу Србима у Бјуте већ у ту сврху скупљено 2500 долара прилога.

Ми се радујемо овом светом предузећу Срба у Бјуте, желећи им да сретно доврше започети рад.

Загребачка Добротворна Задруга Српкиња угледајући се у Панчевке и по њихову предлогу приложиле су српском привредном друштву Привредник у Загребу 200 круна па попраћују тај свој прилог овим писмом.

„По предлогу Панчевачке Добротворне Задруге Српкиња и угледајући се у њу, а ценећи рад Привредников око намештања и унапређивања српског привредног подмладка, а увиђајући да рад тај изискује силне материјалне жртве, решила је потписана задруга у својој седници од 23. јуна (6. јула) да друштву томе дарује 200 К (двеста круна), колико у знак сагласности своје с радом Привредниковим, толико исто да

друштву томе ублажи колико толико и велике трошкове око тих послова.

Испуњавамо тиме једну српску дужност, коју би требала сва наша српска друштва, све наше српске установе, као и сви Срби свуда да схвате, јер рад Привредников иде у корист свему Српству, па стога и све Српство треба у томе раду да га помаже.

А Српске Добротворне Задруге наше поготово рад тај треба да помажу, јер Привредник води бригу и о српском жепском привредном подмлатку који тежи за радом и који хоће да ради и т. д.

Нове српске земљорадничке задруге основане су у Лежмиру, Нерадину и Голубинцима у Срему, Борови, Батињанима и Дубовцу у Славонији, у Сувади у Лици, Блинском Кугу у Банији. Са овима има у Срему сад: 63; у Славонији: 31; у Лици: 13; у Банији: 25 земљорадничких задруга.

ЧИТУЉА.

† Стеван Жекић. 4. (17.) јула о. г. положени су у Врњачкој Бањи земни остаци Стевана Жекића, учитеља и управитеља срп. основ. нар. школа у Ст. Бечеју, у 61. години живота, а 41. години трудног учитељског рада. Стеван Жекић родио се у Ст. Сивцу (у Бачкој), где је довршио основ. нар. школу, за тим отишао у Сомбор и довршио пијзу реалку и 1863. г. српску учитељску школу с одличним успехом. Постао је учитељем на новосадским салашима Кљиси и после две године прешао у Ст. Бечеј за учитеља, где је одседео и одслужио пуних 40 година учитељског рада. Кад је почео побољевати, пре две године, а он занште мира прошле школеке 1903—4. год. и отиде у мир са заслуженом похвалом од своје и државне школеке власти. Овог лета намера га одвела у Врњачку Бању у Србији, да опорави своје порушено здравље и ту га, далеко од своје куће, своје деце и својих пријатеља затече смрт 3. (16.) јула о. г. Мило нам је свима, што су му кости добиле места у слободној српској краљевини, те нам је лакше око срца и ако врло жалимо.

Покојни Стеван Жекић био је врло савестан и ревностан учитељ и са тих његових врлина, поставила га је црквена општина за управитеља школеког и неко време је стајао на челу општине, као потпредседник њен. Поред тога био је дуже времена председник месног црквеног певачког друштва и члан епархијске школеке управе. Покојна добротворка тамошња, Софија

Дражић рођ. Живановић, поставила га доживотно за управитеља своје оставине, коју је наменула за штипендије сиротим Српкињама, које се буду одавале на више и стручне школе, а оставина јој је била у две велике куће на пијаци ст. бечејској у вредности од 60—70 хиљада К. Био је члан школске анкете за религиозну наставу, а више од 20 година перовођа „Просветне Женске Задруге у Ст. Бечеју“ с којом је основао тамо српско православно забавиште. Све извештаје рада ове задруге што су за последњих 19 година излазили у „Женском Свету“, написао је пок. Стеван Жекић, а поред тога писао је многе чланке педагошког и методичног садржаја у „Школском Листу“ и другим стручним листовима и оставио је и у рукопису многе лепе ствари. У опште се живо заузимао и радио за народне јавне интересе и стекао опште љубави и уважења, те је понео на онај свет и општу тугу и жалост свију оних, који су му ближе стајали и с њиме делали. Српски учит. збор ст. бечејских школа издао је засебну посмртницу и ожалио свога доброг и угледног друга, а на гробу му је изговорио г. Велимир Марковић, парох и гост, као и он, оне бање ову лепу беседу:

На растанку са једним чланом хришћанске заједнице и братом нам Србином зауставих вас, браћо и сестре, за тренутак један, да вас преко самртна одра његова упитам: Видесте ли, да је на бројаницама дана живота његова, колко му је Промислом Божјим било одбројано, и последње зрно јуче избројано? Последњи је то био дан живота, последњи откуцај родољубива срца и последњи издисај просвећена духа старине Стевана, заморена трудбеника на просветном пољу народа свог.

Шездесетогодишњи век његов, дугачка је то историја, која се у једној опроштајној речи исказати не да; четрдесетгодишња служба његова учитељска, широко је поље, које се за овај тренутак времена ни прегледати не да, а камо ли јасно представити; — па, ипак, не зачудите се, српска браћо и сестре, мојој смелости, што — и не познавајући брата Стеву — у опроштају са њим отварам уста своја, да проговорим неколико речи, које ми диктује дужност хришћанска и осећај српскога братства.

Ја верујем, да ће његови суграђани, сатрудини и лични познаваоци довољно истаћи и од заорава сачувати његово име, живот и рад, јер

га је он међу њима кроз цео живот обележавао, а нарочито је за 40 година учитељствовања исписивао себи спомен на таблицама срца својих ученика, који ће, у знак благодарности своје, вечно изговарати: Бог да прости највећег нам пријатеља, нашег учитеља Стеву!

Моја пак реч има задатак, да изрази само љубав, признање и благодарност српску за србизам пок. нам брата, који је показао и у последњим данима живота свог.

Да, покојниче, ти си, као просвећен и добар хришћанин, знао ону јеванђеоску истину: Да је тело човечије храм Духа Светог, да је оно црква, у којој Дух Божји живи. И ти си желео, да тај храм што дуже још одржиш непорушен; ниси пожалио ни труда, ни новца, да у бањи лека телу свом потражиш и живот свој продужиш, на славу имена Божјег, на добро народа свог, на утеху и радост пријатеља и породице своје.

По овој основној дужности хришћанској: чувати здравље и живот свој, и по инстинкту самодржања ти си се упутио да себи лека потражиш, — но то и сваки човек чини: и зао и добар: али, што је у тебе значајно, што те великим чини и кад умиреш и што ме гони, да ти, на растанку, са братским, „последњим целивом“ речем: хвала ти, брате, — то је, што си се ти у родољубљу своме за лек баш кренуо овамо, куда ти је мисао целог века управљена била, куда те је српско срце неодољивом жудњом вукло, — пошао си и дошао у крило слободне мајке Србије, у загрљај своје слободне браће, да ту не само тело лечиш, већ и душу да окрепиш, која је, без сумње, била пуна горчине и рања, јер је на своме огњишту с болом морала гледати кроз цео век свој, како је Србин постао пасторче лукаве маћехе, како јадан грудобраном својих српских груди, с пушком у руци, чува и брани туђе интересе.

Док, на жалост, многи овдашњи домородци одлазе у туђину да тамо лека и одмора траже, да зној српски, да новац свој, у туђини расипају и да се туђинштином куже, дотле ти са онаквим осећањем, са каквим побожан човек на хаџилук иде, долазиш да видиш Краљевину Српску, да се надишеш њезина ваздуха, да с' огрејеш сунца њезине слободе, да у загрљају с браћом поједеш хлеба и соли љубави братске.

Но, ниси, брате Стево, само ти преко границе дошао с таквим осећањима, већ је пуно и сваке године све је више међу нама овде наше браће

и сестара, што нам отуд долазе. Ви, који дођете амо, представљате руке и уста, којима браћа паша, суграђани ваши, што на дому осташе, грле и љубе нас Србијанце. На тој љубави братској свима *Вам хвала — хвала ти брат Стево!*

Сви, који су нам преко границе дошли, вратиће се, ако Бог да, дому своме здраво, да срцем срцу причају својима, како је лепа Србија, како је мила српска слобода, како је топла љубав братска; а ти, чика Стево, по вољи Божјој остаћеш за навек овде, у недрима мајке Србије. Кад ниси дочекао да живиш у слободној Великој Србији, за коју си идеалисао и целог века радио, а ти ћеш бар оставити утруђене кости твоје у слободној данашњој Краљевини Српској.

Но, Бог је тако рек'о, а и ти сам као да си то хтео, кад си баш у очи смрти своје амо дошао.

Са тога је, верујем, српска душа твоја блажена, јер ниси остао у туђини, ниси међу туђима. Све је ово око тебе *твоје* — све је *српско*: и црква, која те на путу за вечност молитвом Богу испраћа; и браћа, која те сада сузним очима окружују и која ће те на рукама својим носити и у вечну кућу твоју сместити; и земља, која ће те чувати, да ти вечни мир и покој не наруши неправда и злоћа људска и да више не чујеш, како туђин безобзирно вређа српско име и образ; и небо је ово твоје, које ће сунцем својим загревати и росном кишом залевати на гробу твоме миришљаво цвеће.

Овим вечним насељем покојниковим у слободној Србији, међ браћом својом, буди утешена и ти, стара душо, расцвељена друго, покојнога Стеве, и нека буду утешени и сви Ваши на дому, деца, сродници и пријатељи ваши, како би, видећи вас све утешене, била у пуном блаженству душа покојника, коме по хиљаду пута понављам:

Хвала ти, браше, на србизму твоме — хвала ти и слава.

Лака ти била српска земља ова, у рају ти души Бог дао насеље!

† **Наталија Лубена Каравелова** упокојила се у купки ческој Маријенбаду, 6. јула о. г. Она је била удата за бугарског књижевника пок. Лубена Каравелова, док се исти као бегунац бавио у Београду, а кад је Бугарска ослобођена прешла је с мужем у Бугарску у Софију, где су

основали штампарију и с њоме стекли преко 200 хиљада круна. Кад је остала удова, пресели се у Београд, где је уживала свако поштовање. Њен је деби био за дуго време средиште српских новинара и књижевника. Била је издашне руке и чинила је многа добра потребним. На смрти је учинила расположење, да ужива приходе њеног добра друг и ортак у радњи њеног пок. мужа, а по смрти овог, да све њено имање припадне на добротворне и просветне цели српског народа у Србији. Мир пепелу њену!

† **Ђорђе Петровић**, угледан трговац и поседник у Иригу, члан Матице Српске, супруг председнице Добротворне Задруге Српкиња у Иригу, г-ђе Софије Петровићке, упокојио се 3. (16.) августа о. г. у 71. години живота, а сутра дан сахрањен уз опште саучешће целог грађанства иришког. Бог да му душу прости!

† **Милева Јовановић** из Београда, сахрањена је 27. маја о. г., али је још за живота расположила са својим имањем на овај начин: Женском Друштву: 1000 дин.; Дому сиротне и напуштене деце: 1000 дин.; Друштву за подизање храма св. Сави: 500 дин.; Фонду сиромашних ђака универзитета: 500 дин.; Друштву „Краљ Дечански“: 500 дин.; једној сиротој удовици: 500 дин. Свој плац у Кнез Милошевој улици: Друштву св. Саве. — Слава јој!

† **Лепосава Авакумовићева**. Несрећним случајем изгубила је свој млађани живот 16. (29.) јула о. г. у 23. години ћерка адвоката и бившег министра председника у Београду Јована Авакумовића. Беше образована и врло племенита душа. Вечан јој спомен!

† **Милана Радуловић**, ћерка умировљеног управитеља гор. карловачке учитељске школе госп. Петра Радуловића, испитана учитељица, упокојила се 7. (20.) јула о. г. у наручју својих ојађених родитеља после дуже и тешке болести у 22. години млађаног живота. Саучествујемо у тузи родитељској, а покојници нека је лака црна земља!

† **Александар Барун Јовић од Сигенберга**. Наша ревносна читатељка, г-ђа *Љубица Баруница Јовић, рођ. Николић* из Такова, изгубила је 30. августа о. г. свога доброг и поносног супруга Александра. Нека прими наше саучешће, а покојнику нека даде Бог рајско насеље!

Б Е Л Е Ш К Е.

ПРОСВЕТА.

У Г А Р С К А.

Пољопривредни течајеви у учитељским школама. Садашњи кр. уг. министар просвете госп. Ђорђе Лукач, издао је наредбу, да се у свим државним учитељским и учитељичким школама заведу повторни течајеви за мушке из пољопривреде, а за женске и практичну обуку у кувању.

Х Р В А Т С К А.

Нова српска раделичка школа. Извештени смо, да се у Митровици (сремској) образовао нов женски одбор и да је исти саставио себи правила за подизање српске раделичке школе у облику завода у Целовцу (Клагенфурту), где ће наше српске девојчице добијати упутства за ручне радове. Ову установу потпомагаће добротвор Петар *Кулић*.

С Р Б И Ј А.

Српска женска гимназија. Изишао је указ Краља Петра, којим се отварају четири виша разреда женске гимназије у Београду, као наставак на постојећу Вишу Женску Школу. Тим је подигнута у Српству прва велика гимназија за женску омладину, која ће без препреке моћи одатле прелазити на свеучилиште и учити се произвољној струци. С тим је српска Краљевина Србија испредњачила Аустрији и Угарској, које имају оваке заводе само у приватном својству.

Уметничко-занатска школа. Наши данашњи најбољи уметници Ђока Јовановић, вајар, сликари: Р. Вукановић, Марко Мурат и г-ђа Вукановићка удружили се са г. Клајићем уметником литографским и отворише почетком ове школске 1905—6. године Уметничко занатску школу. У школу се примају питомци, оба пола и учиће одељено. Над женским питомцима ће водити надзор г-ђа Вукановићк. Школарина је 15 динара месечно, а школа ће се поделити на сликарски, вајарски и штампарске-репродуктивни одсек. Уписивање траје до 15. септ. о. г.

Дом за ученице средњих школа. Једно друштво госпођа београдских отворило је почетком ове школ. године дом за оне ученице, које полазе Вишу Женску Школу, Женску Гимназију Женску Учитељску или тамошње стручне школе. У дому ће имати ти питомци сво препитање по умерену цену и имаће стручан и добар над-

зор у дому у до школе. За ову годину отворено је 50 места.

Н Е М А Ч К А.

Школа за служавке. Женско Друштво у Хамбургу (у Немачкој) основало је ових дана школу за служавке. Зграда је освећена и сад ће тамо, као и по другим варошима немачким, да се купе женска деца из сиромашније класе, да се уче и вежбају за послугу. Такве школе постоје и у Аустрији, колико нам је познато, у Целовцу (Клагенфурту) и Прагу (у Ческој). Таким школама радо поверавају родитељи своју децу, а одатле их радо и примају грађанске куће. На тај начин стичу и та деца лепшег угледа у друштву, него оне служавке, што долазе са села без икаква упутства и спреме. Такву школу требало би и ми Срби, можда заједнички све оностране Добротворне задруге, да подигнемо у ком већем нашем месту, па би извукли из фабрика многу нашу сиротињу, а обогатили би је здрављем, моралом и нашом крајцаром.

СТАРА СРБИЈА.

У овом делу нашег народа има данас 290 српских осн. нар. школа. Највише их има у косовском вилаету, а најмање у солунском.

ЦРНА ГОРА.

У Црној Гори изишао је нов закон о надзору основних нар. школа. По том закону престаје Главно Надзорништво, које је имало своје седиште на Цетињу, а заводе се обласна (среска) надзорништва. За та места постављаће се професори средњих школа и учитељи осн. нар. школа, који су се одликовали својом педагошком спремом и својим лепим владањем. Овај начин ће зацело више утецати на просветни развитак и бољи напредак школске наставе.

У Црној Гори има данас 99 мушких и 6 женских основ. народ. школа, свега: 105. У њима раде 124 учитеља и 8 учитељица, свега: 132.

Б О С Н А.

Бос. Дубица. Ово је малено српско место на Уни у подножју брда Козаре, али је пуно родољубивих Срба и Српкиња. У месту су Срби сами из својих средстава за последње четири године подигли нову цркву са 25.000 круна. Српкиње су основале Добротворну Задругу и уписале се за члана у »Просвијету«, основали су пре две године и певачко друштво »Вишњић«, а сад се спремају да подигну нову зграду за своју основну нар. школу. На ту цел су скупили 316 круна добровољна прилога у првом свом састанку и обвезали се, да ће у току ове године драговољно дати још 9000 круна, тако, да ће идућег пролећа моћи приступити градњи те школе. Који људи тако схваћају просветни задатак и с толиким пожртвовањем га врше, јер има међу њима, који су по 1500 кр. обрекли да ће уплатити за ту цел у току

ове године, онда се не можемо бојати своје пропасти, а на оваким примерима можемо се челичити у родољубивим заносима.

АМЕРИКА.

У *Сан-Франциску* отворена је 19. марта (1. априла) о. г. призивањем св. духа, прва српска осн. нар. школа. Уписало се у њој 20 ученика и ученица, међу овима две одличније госпође, које владају пером у енглеском језику, те сад уче српско слово да могу упознати стран свет са српском књижевношћу. Сретан рад вам желимо браћо наша, да Бог да се угледали на вас и друга јача места тамо.

З Д Р А В Љ Е.

Дјецу треба чувати да се не играју са псима. Пас има много болести, а особито га нападају желудчани црви сваке врсте. Осим тога пас њушка свуда па лако му па њушку и длаку доспију јаја од разних наметника. Дјете гладн пса, а пошто дјете и радо меће руку у уста, то му са ручица доспију јаја ових наметника у уста, откуда са храном дођу у желудац, и ту се развију у гљиве, које дјетету сметају у развоју, а могу да га и упропасте. Зато треба гјерати псе од дјече.

Мјехуре на ногама, који се направе од тигресне обуће, треба лијечити лојем и шпиритусом. Упали се лојана свијећа, па пусти да капље лој на руку, у којој смо прије налили мало шпиритуса. Тиме треба обложити жуљеве, па ће их брзо нестати.

З А Д О М А Ћ И Ц Е.

Јефтин папир за муве прави се овако: Узме се у ситно стучена бибера, и помјеша се са густо укуваним шећером. Та смјеса се намаже на упијаћу хартију, да је хартија потпуно упије. Кад требамо папир, поквасимо га са мало воде. Овај папир није отрован за људе.

Р А З Н О.

»Не зна здрав, колико је богат«.

По руском.

Жалио неки сиромаш на зао удес свој.

»Другоме Бог дао толико блага, а мени ништа. Мучим се и злопатим, не би л' само толико зарадио, да не скапам од глади.«

Чује то Бог, па пошаље свога анђела, као старца на земљу да сиромаша утеша.

Анђео сиђе с неба те право сиромашу.

»Ропташ на Бога«, рече му »да ти није дао никаква блага. А ниси ли млад и здрав? Зар то, човече, ништа не помаже?«

»Која ми је вајда од здравља?« одговори сиромаш.

»Кад је тако, онда је теби лако помоћи. Ево ти хиљаду дуката, али да одсечеш десну руку.«

Сиромаш чисто одскочи на те речи.

»Како бих, јадан, то чинио? Не бих је одсекао, старче, па да ми даш двојном толико. Зар десну руку да ти дам!... Не, никад.«

»Дај ми онда леву... она и онако мање вреди,« прихвати божији анђео.

»Не дам ни леву.«

»А пристајеш ли, да ти дам десет хиљада дуката за оба ока па да ослепиш?«

»Очи да ти дам! Боже ме сачувај! Не би ти их дао, да ми сад избројиш сво благо овога света.«

»Па шта хоћеш онда? Што се тужиш? Ти и не знаш да си богат и пребогат. Ето, Бог ти је даровао баш оно, што је боље и вредније од свега. Признајеш ли да је *здравље највеће благо на свету?*«

»Признајем,« рече сиромаш.

»Онда га чувај и корисно употреби,« рече анђео и несташе га.

„Н. З.“

Женско занимање у Енглеској. Изишла је у Вел. Британији најновија статистика, која нам доноси извешћа о занимању женскиња у тој држави и она казује, да има тамо 212 женскиња што се баве лекаством; поред тога има 140 зубних лекара и 3 ветеринарке; даље има 1219 књижевница и новинарака; 3699 сликаркиња; 212 специјалисткиња за израђивање написа и фирама; 382 трговачке путнице, међу којима су 94 у трговини вина и других алкохолних пића; 219 које чувају мртваце; 8 кочијаша на омнибусу и 160 фијакериста; 54 димничара; 96 ковачица.

КЊИЖЕВНОСТ.

— **Дете.** Под овим натписом издаје професор пакрачке учитељске школе Јован Кнежевић, једно педагошке дело, у десет свезака, као што је у листу овом већ објављено. Ми смо већ добили прву свеску и молимо управе школа, учитеље и учитељице, као и родитеље наше, да се претплате што пре на ту прву српску књигу ове врсте. Новци се шаљу на писца непосредно у Пакрац за пет 3½ кр. или за свих 10 свезака 7 кр., или за сваку свеску по 70 пот.

— **Наш Живот.** Под тим насловом почео је да излази у Сарајеву нов лист, коме је у наслову стављено: Просвјетом слободи. Паметним радом напретку. Излази сваки 14 дана по један број. Власник и уредник му је: Коста *Мајкић*. Редакција и администрација листа је у Сарајеву, Краљевића улица бр. 7. — Цена на годину: 6 круна за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину, као и Црну Гору. За Србију: 8 динара. Књижарнице и распродавнице добијају 25%.

— **Психичке студије.** 1. *Шта бива после смрти?* 2. *Гласови с оног света.* Под овим насловом превео је непознати писац с француског дела књижицу, која је штампана у Београду у Електричној штампарији С. Хоровица 1905. а цена јој је 60 пот.

Преводилац влада добро српским језиком, а главна је цел ове студије васпитање у хришћанском духу. Књига је намењена вишој интелигенцији а послужиће добро свим родитељима и наставницима. Израда је укусна.

— **Темпераменти код деце.** Њихова карактеристика и васпитање у кући и школи. Написао Бернхард Хелвиг. Са осмог немачког издања превела Ј. Перовића-Поморишчева. Београд. Штампарија Андре Петровића 1905. г. Цена 1 динар (1 круна).

Васпитање је најважнији позив човечији, а и ова се књига бави тим питањем и пружа врло зреле поуке за родитеље и учитеље, како ће према деци својој поступати, ако су деца једног или другог урођеног темперамента. Превод је чист и јасан и послужиће сваком лепим саветом, ко се год бави тим важним позивом.

— **Тешко томе кога куну.** Приповетка из бокешког живота. Написао Вељко Радојевић. Друго издање. Издање уредништва »Српске Независности« у Сан-Франциску Кал. 1905. Цена 40 сената.

— Наша народна књижевност почела се развијати и с ону страну окејана, у Америци, јер Срби, који су тамо нашли сталне зараде, нагомилали се до стотине хиљада, али су раштркани по васцелој пространој Америци, те за то не може ни књижевност ни заједнички рад да се развије. И ова прва књига приповедачког садржаја, што је тамо поникла, и ако у другом издању, није великог одзива нашла, јер писац, Бокељац, вели у своме поговору, да ће, због слабог одзива, морати напустити даљи рад у овом правцу. Ми мислимо, да је оправдано мњење пишечево, кад тражи, да се створи тамо договоран рад, како да се образује тамо српска читалачка публика; а ми мислимо, да су за ту цел најзгодније српске читаонице и Добротворне Задруге Српкиња.

— **Пет изворних приповедака за децу.** Написао Душан Ђурић, учитељ. Цена 20 новчића. Наклада књижарнице Ј. Радака у Вел. Кикинди. 1905.

— **Све се може, само кад се хоће.** Приповеда српској младежи: Душан Ђурић, учитељ. Цена 30 новчића. Наклада књижарнице Ј. Радака у Вел. Кикинди. 1905.

Душан Ђурић је познат приповедач за децу, јер су му радови излазили у »Невену«, »Голубу« и »Споменку«. И ово су канда прештампани радови из тих листова, те ће као књижице још боље послужити сврси, којој су намењени.

— **Учитељски календар и шематизам** за просту 1905. годину. Издао и уредио Богдан Ж. Ђурђевић, учитељ земунски. Штампарија Јована Пуље у Земуну, цена: 1.20 круне (1.50 динара).

Овај календар излази тек другу годину и стекао је већ сталну читалачку публику. То нам је постала сад редовна педагошка књига и попуњује на том пољу осетљиву празнину. Особито нам добро долази са те стране, што нам доста исцрпно доноси шематизам свих школа и просветних завода из свих крајева, где наш народ живи, те из овог знамо како стојимо са просветом у Аустро-Угарској, Босни и Херцеговини, Србији и Црној Гори, Старој Србији и Македонији. Поред тога доноси нам тај календар сваке године низ најодабранијих чланака из педагошке струке и упознаје нас са ликовима сваке године с доста знатним бројем наших српских и страних педагога и заслужних радника на просветном пољу. За то би требало да набави ову књигу сваки учитељ и учитељица или бар свака школска књижница.

— **Пјесме Авде Карабеговића.** Београд. Штампа Ч. Стефановића. 1905.

Другови овог нашег младог песника, Србина Мухамеданца, а нашег сарадника, издали су у лепом приказу а за спомен свога ђачког друговања ове Авдине песме, које одају леп песнички дар и пун родољубивих осећаја. Од другова је то врло лепа и за наше прилике врло пријатна појава.

— **Мала библиотека** од Риста Кисића и Пахера у Мостару изишла је 98. и 99. свеска бр. VIII. и IX. која је донела Валцава Штеха у преводу: »Звоци шрећли пута«. Весела игра у три чина, с чешког превео Др. Илија Бајић. Уз ову свеску изишао је и *Преглед* као прилог ове библиотеке.

— Изишао је: »**Омладински Гласник**« св. 3. год. II. свеска за март. Излази месечно. Цена за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину, Црну Гору 5 К. За учитеље и ђаке 4 К. За Србију и остале земље 6 франака. За учитеље и ђаке 6 фр. Адреса: »**Omlad. Glasnik**«, Wien, VIII. Skodag. 16.

— Врло корисна књига за ђаке средњих и виших школа, врло подесна за поклоне и награде при разним приликама јесте књига *Жила Пејота* »**Образовање Воље.**« Књигу је превео проф. Васа Стајић. Књига је препоручена од кр. земаљ. владе у Загребу, и од земаљске владе у Сарајеву за школске књижице. Цена увезаној 2.60 К, брошираној 2 К. (2.75 или 2.25 дин.) *Полозица чиста прихода је намењена оснивању „Српских Народ. Књижница“.*

— **Србин Црногорац.** Тако се зове нов српски лист, који је почео да излази ове године у Америци у »Douglas«-у, у Аљашки. Излази недељно једанпут а посвећен је слободи, истини и правди. Власник и уредник му је: Божо М. *Бећир*, а администратор: Лука *Савићевић*. Цена му је за Америку, Канаду и Мексико 2 долара; за све остале земље: 2.50 долара (10 круна).

— **Зборник позоришних дела**, свеска 36. »*Сеошки Лола*«, позоришна игра у три чина с певањем. Написао Е. Тот, превео Стеван Дескашев. Друго поправљено издање преводиочево. Издање српске књижаре и штампарије Браће М. Поповића у Новом Саду. 1905. Цена: 1 круна.

— **Нове музикалије.** *Смесе народних песама*, за гласовир сложио Велимир *Сверњак*. Цена: 2 круне 40 пот. Може се добити код композитора, пароха у Улми (Торонталска жупанија) или у књижари Браће М. Поповића у Новом Саду. У овој су свесци четрнаест песмица изложене. Г. композитор је већ познат нашем свету својим оваким делима и она препоручују и ово дело.

Исправак.

У 7. и 8. броју нашег листа стављено је испод приповетке: »Последња љубичица« на стр. 179. име † Вукосава *Вуканова*, а треба: † Вукосава *Лубенова*. Молимо да се то узме на знање.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Г-ђа Ана Добројевић из Бос. Групе, изводела је претплатити један примјерак »Женског Света« за потписану, са чега се, цијењеној Госпођи, најтоплије захваљује

у Загребу мјесеца августа 1905.

Олга Мартиновић

приправница.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАСИ.

илустрован дечји лист.

Изишао је 6. бр. »Споменка« са одабраном садржином и многим лепим сликама.

Цена је »Споменку« на целу годину за Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину 2 круне; за Србију 2½ динара; за Црну Гору 2½ круне а за остале земље 3 круне. Претплата се најбоље шиље поштанском упутницом (Postanweisung — Póstautalvány) или у новчану писму. Претплата се прима само на целу годину.

Најтоплије препоручујемо овај најјефтинији дечји лист.

